

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/969
Toplantı Tarihi/Sayısı : 19.3.2024/44
Karar Numarası : 2024/321
Başvuran : F. A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Afyonkarahisar 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın kaldığı ceza infaz kurumunda sağlık hizmetlerine erişimde sorun yaşadığı ile sevk edildiği hastanede kurum personeline kendisine doktorun ilaç reçete etmesinin engellendiği ve diğer mahpuslara ilaç reçete ettirildiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran başvuru dilekçesinde özetle;

a. Epilepsi hastası olduğunu ve belinde platinler bulunduğunu, bu sağlık problemlerinin hayati fonksiyonlarını kısıtladığını, kendisi tarafından kullanılması gereken ilaçların yazdırılmasına kendisini hastaneye götürmekle görevli infaz ve koruma memurunca engel olduğunu ancak aynı memurun hasta olmadıkları halde diğer mahpuslara ilaç yazdığını,

b. Kurum İdaresinin revir konusunda gerekli hassasiyeti göstermediğini, iddia etmiştir.

3. Muhatap Afyonkarahisar 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden 29/5/2023 tarihinde alınan yazılı görüş ve eklerinde özetle;

a. İddia konusu olaya ilişkin başvurudan ve ilgili infaz ve koruma memurundan alınan ifadeler ile tespit tutanakları ve delillerin incelenmesi sonucunda ilgili personelin olayda herhangi bir kusurunun olmadığı,

b. Hükümlünün sağlık durumu hakkında 29/5/2023 tarihli ve 2023/... sayılı Tabiplik Birimi Raporuna göre; hükümlünün Kurumda kaldığı süre boyunca 47 defa Kurum doktoruna çıktığı, burada epilepsi, miyalji, üsye, vitamin eksikliği, dermatit gibi rahatsızlıklarına istinaden muayene edilip muayene sonucunda düzenli olarak raporlu ilaç verildiği, 15 defa hastaneye gittiği, hastane süresince EEG ve emar çekildiği, nörolojik tetkikler yapıldığı, hükümlünün ilaçlarının düzenli olarak uzman hekim tarafından kendisine verildiği,

c. İddiaların ispat edilebilir olmaktan uzak olduğu, başvuranın sağlık durumu hakkında gerekli tüm tabikatlarının ve ilaç yazımının düzenli olarak zamanında yapıldığı, belirtilmiştir.

4. Muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüş ve ekleri, başvurana yazılı görüşünü sunması amacıyla postayla gönderilmiş olup muhatap Kurumca ilgili yazımız ve eklerinin başvurana tebliğ ve teslim edildiğine ilişkin başvuran imzalı tebliğ ve tebellüğ belgesi tarafımıza arz edilmiş ancak başvuran tarafından yazılı görüş sunulmamıştır.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği” hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Ön incelemenin yapılması” başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasına göre: “Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda;

a) Kurumun görev alanına girip girmediği,

b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,

c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,

ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı,

d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği,

e) Belli bir konuyu içerip içermediği,

f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir.”

8. Aynı Yönetmelik'in 65'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; “Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

9. Aynı Yönetmelik'in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurularla ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiası ile muhatap Kurum yazılı görüş ve ekleri ilgili mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

12. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi, herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı

muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mahiyeti sebebiyle Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörülmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 15'inci maddesi benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörmemiştir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), *Selmouni/Fransa*, B. No.: 25803/94, 28/7/1999, para. 95; *Assenov ve Diğerleri/Bulgaristan*, B. No.: 24760/94, 28/10/1998, para. 93).

13. AİHM, kötü muamele konusundaki iddiaların uygun delillerle desteklenmesi gerektiğini belirtmektedir (AİHM, *Klaas/Almanya*, B. No.: 15473/89, 12/9/1993, para. 30). Mahkeme, bir delilin değerlendirilmesinde "makul kuşkunun kalmaması" şeklindeki kanıtlama standardını kabul etmektedir; ancak Mahkeme böyle bir kanıtlamaya yeterince güçlü, açık ve tutarlı çıkarsamalardan veya aynı biçimde çürütülememiş karinelere de varılabileceğini eklemektedir (AİHM, *İrlanda/Birleşik Krallık*, para. 161). Bununla birlikte, Anayasa Mahkemesi (AYM) de iddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için soyut iddiaya dayanan şüphe ötesinde makul kanıtların varlığı gerektiğinden bir kanıtın ancak yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere oluşabileceğinin ve bu hususlara ek olarak kanıtlar değerlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumlarının da dikkate alınması gerektiğinin altını çizmektedir (AYM, *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 33).

14. Mahpuslara sağlık hizmeti sağlanması devletin bir sorumluluğudur. Mahpuslar, toplumda mevcut olan sağlık hizmet standartlarına sahip olmalıdır ve yasal statüleri nedeniyle ayrımcılığa maruz kalmaksızın ücretsiz olarak gerekli sağlık hizmetlerine erişebilmelidir (*Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kurallar*, Kural 24/1).

15. "(...)Yetersiz sağlık hizmetleri, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele teriminin kapsamına giren koşulların hızla ortaya çıkmasına neden olabilir. Ayrıca belli bir cezaevinde sunulan sağlık hizmetleri, hem o cezaevinde hem de diğer yerlerde (özellikle emniyet birimlerinde) kötü muamelenin önlenmesinde önemli rol oynayabilir. Bunun da ötesinde, söz konusu hizmetler, sunuldukları tesisteki genel yaşama koşulları üzerinde olumlu etkide bulunabilir." (Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT), 3. Genel Raporu, para. 30)

16. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlünün Muayene ve Tedavisi" başlıklı 78'inci maddesine göre; "Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi kurumun hekimi tarafından yapılır." Aynı Kanun'un "Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri" başlıklı 71'inci maddesinde; "Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koşullarında tedavi ettirilir." hükmü bulunmaktadır.

17. Başvuran hakkında, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı Adli Tıp 3. İhtisas Kurulunun 9/11/2022 tarihli ve ... sayılı kararında; "(...) 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 16/2. maddesi kapsamında değerlendirilmediği, tedavisi ve önerilen aralıklarla düzenli poliklinik kontrollerinin sağlanarak doktoru ve reviri olan cezaevi şartlarında infazına devam edilebileceği oy birliği ile mütalaa olunur." şeklinde karar verilmiştir.

18. Başvuran, sevk edildiği hastanede doktor ile görüşülmediğini, sevkte görevli infaz ve koruma memuru tarafından doktorun kendisine ilaç yazmasının engellendiğini, aynı memurun muayene ettirmeden başka mahpuslar için doktorun yanına giderek doktora ilaç yazdığını iddia etmiştir. Muhatap Kurum, iddiaların ispat edilebilirlikten uzak olduğunu, ilgili personelin olayda herhangi bir kusurunun olmadığını belirtmiştir.

19. Muhatap Kurumca söz konusu olay hakkında başvuran ve ilgili personel tarafından imzalı ifade tutanakları sunulmuştur. Olaya ilişkin 26/5/2023 tarihli ve başvuran imzalı ifade tutanağında; "Tahminimce 3 ay önce daha fazla bir sürede geçmiş olabilir. Ben hastaneye gittiğimde hastane doktorunun yanına kurumda ismini bilmediğim bize hastanede eşlik eden infaz ve koruma memuru girdi. Bana benim doktorumun acilde olduğunu bugün muayene yapmadığını söyledi. Ancak başka bir hükümlü hakkında doktorun yanına girdi ve hastayı muayene yaptırmadan ilacını yazdırdı." şeklinde beyanda bulunduğu görülmüştür. Buna karşın olaya ilişkin 26/5/2023 tarihli ve ilgili personelin imzalı ifade tutanağında; "Hükümlü epilepsi hastası olduğu için Afyonkarahisar Devlet Hastanesinde Nöroloji uzmanı muayenesini yapıyor."

Bizim hükümlünün bahsettiği gibi hükümlüden önce Tıp Fakültesini bitirmiş ayrıca bölümünde uzman olmuş bir doktora yazacağı ilaçta telkinde bulunmamız gibi bir durum söz konusu değildir. Zaten hükümlünün sağlık dosyası da incelendiğinde hükümlü hakkında uzman doktor EEG çekimi yapmış ve sonucuna göre ilaç vermiş. Aslında doktorun yazmış olduğu ilaçlar hükümlünün kullandığı ilaçları en üst seviyeye çıkarmıştır. Hükümlü daha neden böyle bir şikayet etti farkında değilim. Hükümlünün şikâyet dilekçesinde belirttiği olay günü hükümlünün doktor emarının çekilmesini istedi. Hükümlünün emarı çekildi ancak bildiğiniz üzere nöroloji bölümü emar sonuçları çıkmadan hastayı görmek istememekte ve emar sonucuna göre görmek istemektedirler. Hükümlü, o gün ısrarla doktoru görmek isteyince doktora durumu izah ettim. Ancak doktor emar sonucunu beklememiz gerektiğini sonuca göre tedavi uygulayacağını belirtti. Hükümlünün bahsettiği ve doktora girmedi dediği hastanın ilaç raporu yenilenecekti ve gerekli tüm tetkikleri yapılmıştı. Doktora o hastayı görmesi için konuştuğumda gerek yok ben tetkiklere bakarak raporu uzatacağım dediği için hasta kapının önünde bekledi. Bu tip durumlar zaten olağan her zaman olan bir durumdur. Hükümlünün gereği dışında bir iddia da bulunduğunu düşünmüyüm.” şeklindeki ifadesi kayıt altına alınmıştır.

20. Başvuran, Kurum İdaresinin revir konusunda gerekli hassasiyeti göstermediğini iddia etmiştir. Muhatap Kurum, başvuranın Kurumda kaldığı süre boyunca 47 defa Kurum doktoruna çıktığını, revirde epilepsi, miyalji, üsye, vitamin eksikliği, dermatit gibi rahatsızlıklarına istinaden muayene edilip muayene sonucunda düzenli olarak raporlu ilaç verildiğini, 15 defa hastaneye sevk edildiğini ve hastanede nörolojik tetkikler yapıldığını, EEG ve emarının çekildiğini ayrıca hükümlünün ilaçlarının düzenli olarak uzman hekim tarafından kendisine verildiğini belirtmiştir. Muhatap Kurum tarafından sunulan başvuran hakkındaki birim raporu, muayene raporu ve ilaç reçeteleri incelendiğinde başvuranın Kurum revirinde ve sevk edildiği hastanede muayene ve tedavilerinin yapıldığı ve ilaçlarının reçetelendiği görülmüştür.

21. Sonuç olarak, yukarıda açıklanan nedenlerle başvuranın Kurum revirinde ve hastanede sağlık hizmetlerine ve ilaca erişebilmesine ilişkin iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olduğu anlaşılmış ve başvurunun kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

19/3/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye